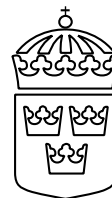

Regeringens proposition 2016/17:55

Åldersgräns för kosmetiska solarier

Prop.
2016/17:55

Regeringen överlämnar denna proposition till riksdagen.

Stockholm den 1 december 2016

Stefan Löfven

Alice Bah Kuhnke
(Miljö- och energidepartementet)

Propositionens huvudsakliga innehåll

I propositionen föreslås att det i strålskyddslagen (1988:220) ska föras in ett förbud mot att yrkesmässigt låta någon som inte har fyllt 18 år sola i ett kosmetiskt solarium. Tillsynsmyndigheten ska också ges möjlighet att genomföra s.k. kontrollköp i syfte att kontrollera att förbudet följs.

Lagändringarna föreslås träda i kraft den 1 september 2018.

Innehållsförteckning

1	Förslag till riksdagsbeslut	3
2	Förslag till lag om ändring i strålskyddslagen (1988:220)	4
3	Ärendet och dess beredning	7
4	Vad är ett solarium?	7
5	Regleringen av solarier i dag	8
6	Åldersgräns för att sola i kosmetiska solarier	8
6.1	Information och egenkontroll	13
6.2	Kontrollköp som ett verktyg i tillsynen	15
6.3	Ansvar	16
7	Ikraftträdande	18
8	Konsekvenser	18
9	Författningskommentar	25
Bilaga 1	Promemorians lagförslag	30
Bilaga 2	Förteckning över remissinstanserna	33
Bilaga 3	Lagrådets yttrande	34
	Utdrag ur protokoll vid regeringssammanträde den 1 december 2016	35
	Rättsdatablad	36

1 Förslag till riksdagsbeslut

Regeringen föreslår att riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i strålskyddslagen (1988:220).

2 Förslag till lag om ändring i strålskyddslagen (1988:220)

Härigenom föreskrivs¹ i fråga om strålskyddslagen

dels att nuvarande 5 a § ska betecknas 5 b §,

dels att 32 § ska ha följande lydelse,

dels att det ska införas sju nya paragrafer, 5 a, 14 a–14 c, 31 a, 31 b och 36 a §§, och närmast före 14 a § en ny rubrik av följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

5 a §²

Med kosmetiskt solarium avses i denna lag en teknisk anordning för att exponera människor för ultraviolett strålning i syfte att göra huden mörkare.

Åldersgräns för användning av kosmetiskt solarium

14 a §

Det är förbjudet att yrkesmässigt låta någon som inte har fyllt 18 år sola i ett kosmetiskt solarium.

14 b §

Den som yrkesmässigt låter någon sola i ett kosmetiskt solarium ska

1. förvissa sig om att solaren har fyllt 18 år,

2. på varje ställe i verksamheten där ett kosmetiskt solarium upplåts se till att det finns en klart synbar skylt med tydlig information om förbudet att låta någon som inte har fyllt 18 år sola i det, och

3. enligt ett särskilt program för egenkontroll kontrollera verksam-

¹ Se Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2015/1535 av den 9 september 2015 om ett informationsförfarande beträffande tekniska föreskrifter och beträffande föreskrifter för informationssamhällets tjänster.

² Senaste lydelse 2004:456.

heten och ansvara för att verksamhetens personal har nödvändiga kunskaper om det som gäller för verksamheten enligt denna lag eller enligt föreskrifter som har meddelats med stöd av lagen.

14 c §

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om den egenkontroll som avses i 14 b § 3.

31 a §

Tillsynsmyndigheten får göra kontrollköp som syftar till att få fram underlag för en dialog med en verksamhetsutövare i frågor som rör skyldigheten i 14 b § att förvisa sig om att en solare har fyllt 18 år. För ett kontrollköp får tillsynsmyndigheten inte anlita någon som är yngre än 18 år.

Ett kontrollköp får göras även om verksamhetsutövaren inte har informerats om det i förväg.

Efter ett kontrollköp ska tillsynsmyndigheten informera verksamhetsutövaren om köpet.

31 b §

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om hur kontrollköp ska göras.

32 §

Tillsynsmyndigheten får meddela de förelägganden och förbud som behövs i enskilda fall för att denna lag eller föreskrifter som har meddelats med stöd av lagen skall efterlevas.

Om någon inte vidtar en åtgärd som åligger honom enligt denna lag eller enligt föreskrifter eller villkor som har meddelats med

Tillsynsmyndigheten får besluta om de förelägganden och förbud som behövs i enskilda fall för att denna lag eller föreskrifter som har meddelats med stöd av lagen ska följas.

Om någon inte vidtar en åtgärd som den personen är skyldig att vidta enligt denna lag eller enligt föreskrifter eller villkor som har

Prop. 2016/17:55   stöd av lagen eller enligt tillsyns-   meddelats med stöd av lagen eller
myndighetens föreläggande, får   enligt tillsynsmyndighetens före-
myndigheten *låta vidta* åtgärden   läggande, får myndigheten *besluta*
på *hans* bekostnad.   att åtgärden ska vidtas på perso-
      nens bekostnad.
      Ett beslut enligt första eller
      andra stycket får inte grundas på
      det som har kommit fram genom
      ett kontrollköp enligt 31 a §.

36 a §

Till böter eller fängelse i högst sex
månader döms den som med upp-
såt eller av oaktsamhet bryter mot
förbudet i 14 a §.

Denna lag träder i kraft den 1 september 2018.

3 Ärendet och dess beredning

Regeringen beslutade den 11 december 2008 att tillkalla en särskild utredare med uppdrag att se över lagstiftningen på kärnteknik- och strålskyddsområdet. Utredningen, som antog namnet Strålsäkerhetsutredningen, överlämnade i februari 2011 slutbetänkandet ”Strålsäkerhet – gällande rätt i ny form” (SOU 2011:18). Utredningen föreslog en 18-årsgräns för användning av kosmetiska solarier. I mars 2013 begärde Miljödepartementet ett kompletterande underlag från Strålsäkerhetsmyndigheten avseende den påverkan på obemannade solarier som införandet av en åldersgräns skulle kunna få (dnr M2013/01724/Ke). Beredningen visade att utredningens förslag behövde kompletteras med ytterligare bestämmelser om hur åldersgränsen ska utformas och upprätthållas. Regeringskansliet tog därför fram en promemoria med förslag på hur bestämmelserna om åldersgräns för kosmetiska solarier ska utformas, hur åldersgränsen ska upprätthållas och hur tillsynsmyndigheterna ska bedriva tillsyn över solarieverksamheter. Promemorians lagförslag återges i *bilaga 1*. Promemorian har remissbehandlats. En förteckning över remissinstanserna finns i *bilaga 2*. Remissvaren och en sammanställning av dem finns tillgängliga i Miljö- och energidepartementet (dnr M2015/02382/Ke).

Förslaget har anmälts enligt Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2015/1535 av den 9 september 2015 om ett informationsförfarande beträffande tekniska föreskrifter och beträffande föreskrifter om informationssamhällets tjänster och enligt Europaparlamentets och rådets direktiv 2006/123/EG av den 12 december 2006 om tjänster på den inre marknaden. Några synpunkter har inte inkommit.

Lagrådet

Regeringen beslutade den 27 oktober 2016 att inhämta Lagrådets yttrande över ett lagförslag som överensstämmer med lagförslaget i denna proposition. Lagrådet lämnade förslaget utan erinran. Yttrandet finns i *bilaga 3*.

4 Vad är ett solarium?

Ett solarium är en teknisk elektrisk anordning som innehåller en strålkälla som är avsedd att bestråla människor med ultraviolett strålning (UV-strålning). En äldre benämning på solarium är sollampa. Solarier kan delas in i kosmetiskt solarium och medicinskt solarium. I ett kosmetiskt solarium bestrålas kroppen med UV-strålning i syfte att göra huden mörkare som vid solning utomhus. I medicinska solarier kan vissa sjukdomar, t.ex. psoriasis, behandlas med UV-strålning i kontrollerad mängd under läkares ansvar.

Det finns enligt uppgifter från Strålsäkerhetsmyndigheten ungefär 1 700 solarieverksamheter i Sverige som erbjuder solarieresolning i kosmetiskt syfte.

5 Regleringen av solarier i dag

Strålskyddslagens (1988:220) syfte är att skydda bl.a. människor mot skadlig verkan av strålning. Lagen omfattar både joniserande och icke-joniserande strålning samt tekniska anordningar som kan alstra strålning. Huvudregeln enligt lagen är att det krävs tillstånd för befattning med teknisk anordning som kan och är avsedd att sända ut joniserande strålning. Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer bemyndigas i lagen att meddela föreskrifter om krav på tillstånd för att tillverka, till landet införa, saluföra, överlåta, upplåta, förvärva, inneha, använda, installera eller underhålla en teknisk anordning som kan alstra icke-joniserande strålning. UV-strålning är icke-joniserande strålning. Med stöd av det bemyndigandet har Strålsäkerhetsmyndigheten föreskrivit om krav på tillstånd för solarier (se SSMFS 2012:5). Kravet på tillstånd gäller dock inte kosmetiskt solarium av UV-typ 3, vilket är den vanligast förekommande solarietypen för kosmetiskt bruk. Myndighetens föreskrifter innehåller däremot krav i fråga om teknisk utformning av solarierna, information till användare om maximal exponeringstid m.m.

Den kommunala nämnd som fullgör uppgifter inom miljö- och hälso-skyddsområdet ska enligt strålskyddsförordningen (1988:293) ansvara för tillsynen över solarieverksamhet. Kommunfullmäktige får meddela föreskrifter om avgift för sådan tillsyn.

Av strålskyddslagens ansvarsbestämmelser framgår att den som med uppsåt eller av oaktsamhet bryter mot en föreskrift som meddelats med stöd av lagen kan dömas till böter eller fängelse i högst två år.

6 Åldersgräns för att sola i kosmetiska solarier

Regeringens förslag: Det ska vara förbjudet att yrkesmässigt låta någon som inte har fyllt 18 år sola i ett kosmetiskt solarium. Den som upplåter ett kosmetiskt solarium ska förvissa sig om att användaren har fyllt 18 år.

Med kosmetiskt solarium avses en teknisk anordning för att exponera människor för ultraviolett strålning i syfte att göra huden mörkare.

Promemorians förslag stämmer överens med regeringens förslag. Vissa bestämmelser har dock i promemorians förslag en annan språklig utformning än i regeringens.

Remissinstanserna: Arbetsmiljöverket, Folkhälsomyndigheten, Socialstyrelsen, Strålsäkerhetsmyndigheten, länsstyrelserna i Hallands, Skåne,

Uppsala och Västerbottens län, Regionala cancercentrum i samverkan, Stockholms läns landsting – Centrum för epidemiologi och samhällsmedicin, Askersunds, Botkyrka, Flens, Gävle, Göteborgs, Habo, Hörby, Jönköpings, Lunds, Malmö, Mullsjö, Norrköpings, Nybro, Olofströms, Sala, Stockholms, Trelleborgs, Uppsala och Östersunds kommuner, Cancerfonden, Melanomföreningen, Svensk sjuksköterskeförening, Sveriges hudterapeuters riksförbund och Sveriges läkarförbund tillstyrker förslaget att införa en åldersgräns. Svea hovrätt (Mark- och miljööverdomstolen), Umeå tingsrätt (mark- och miljödomstolen), Förvaltningsrätten i Göteborg, Åklagarmyndigheten och Styrelsen för ackreditering och teknisk kontroll har inget att invända mot förslaget. Näringslivets Regelnämnd anser att promemorians bedömning är otillräckligt underbyggd i frågan om att passerkort inte är ett tillförlitligt alternativ till bemannad ålderskontroll. Flens och Trelleborgs kommuner anser att det i lagtexten borde klargöras att solarier måste vara bemannade, eftersom det annars finns risk att olika kommuner bedömer förvissanderegeln på olika sätt. Göteborgs kommun förespråkar inte ett förbud mot obemannade solarier utan anser att det är bra att verksamhetsutövaren ges möjlighet att hitta lösningar för att säkerställa att den som använder solariet är 18 år eller äldre. Svensk solarieförening och Sky Pictures avstyrker förslaget.

Skälen för regeringens förslag

UV-strålning – största riskfaktorn för utveckling av hudcancer

Det finns ett bevisat samband mellan exponering för UV-strålning och risken för hudcancer. Hudcancer är den näst vanligaste cancerformen i Sverige och den som ökar mest. När det gäller exponering för UV-strålning och utveckling av hudcancer är barn särskilt utsatta. Barn har känsligare hud än vuxna och solexponering och brännskador är därför extra skadligt under barn- och ungdomsåren.

I slutbetänkandet Strålsäkerhet – gällande rätt i ny form (SOU 2011:18) föreslog Strålsäkerhetsutredningen en 18-årsgräns för användning av kosmetiska solarier. Förslaget baseras på förslag i Cancerutredningens betänkande En nationell cancerstrategi för framtiden (SOU 2009:11) och Världshälsoorganisationens (WHO) rekommendationer. Strålsäkerhetsmyndighetens vetenskapliga råd har i Rapport från SSM:s vetenskapliga råd om ultraviolett strålning 2008 (2009:18) särskilt framhållit att det finns ett starkt vetenskapligt stöd för att UV-strålning är den mest betydelsefulla riskfaktorn för utveckling av hudcancer, som för närvarande ökar mer än någon annan cancerform i Sverige.

WHO och dess organ för cancerforskning

Enligt WHO:s organ för cancerforskning, Agency for Research on Cancer (IARC), finns det ett tydligt samband mellan solarieanvändning i unga år och hudcancer, främst den allvarligaste formen av hudcancer – malignt melanom. Därför har IARC rekommenderat en nedre åldersgräns (18 år) för solning i kosmetiska solarier.

IARC tillkännagav 2006 att alla dittills tillgängliga undersökningar om solarier och hudcancer kommit fram till ett klart samband mellan användning av kosmetiska solarier i unga år och olika hudcancerformer –

främst den allvarligaste, malignt melanom – och drog fyra tydligt klarlagda slutsatser: (1) risken för melanom ökar helt klart vid solarieanvändning i tonåren och tidig ungdom, (2) solarieanvändning i tonåren ökar risken för skivepitelcancer, (3) hudens immunförsvar skadas av solarieanvändning och (4) det finns inga positiva hälsoeffekter förknippade med att sola solarium i kosmetiskt syfte.

De slag av strålning som tidigare klassats i IARC:s högsta riskgrupp ”cancerframkallande hos människor” granskades på nytt av IARC under 2009 med avseende på sin cancerrisk och för att identifiera ytterligare cancermekanismer. Resultatet, meddelat av IARC i juli 2009, medförde att användning av solarier flyttades upp till den högsta riskgruppen, riskgrupp 1. Den vetenskapliga grunden för beslutet var att IARC:s tidigare övergripande analys 2006 av data från mer än tjugo epidemiologiska forskningsstudier påvisat en ökad melanomrisk med 75 procent när användningen av solarier börjat före 30 års ålder. IARC drog slutsatsen att risken för skivepitelcellscancer ökar vid solarieanvändning som börjat redan i tonåren. Slutsatsen och beslutet att flytta upp solarier till den högsta riskgruppen grundades också på experimentell forskning och djurförsök som demonstrerat att alla slag av ultraviolett strålning (UVA, UVB och UVC) är cancerframkallande.

EU:s vetenskapliga kommitté

Enligt rekommendationer från EU:s vetenskapliga kommitté SCCP (Scientific Committee on Consumer Products) bör UVR-solarier inte användas av individer under 18 år.

Cancerutredningen

I Cancerutredningens betänkande anges att förekomsten av malignt melanom har ökat mer än femfaldigt under de senaste 50 åren i Sverige, och trenden spås fortsätta. Ökningen antas bero på förändrade solvanor, men till viss del även på förbättrad diagnostik. Exponering för solljus, och speciellt solbränna under barndomen, är väl kända riskfaktorer för sjukdomen. Enligt utredningen ökar användning av kosmetiska solarier, speciellt tidigt i livet, risken för hudcancer.

Den förväntade ökningen av elakartade hudförändringar är enligt utredningen oroande inte minst med hänsyn till den alltför allvarliga prognosen vid malignt melanom. Utvecklingen hänger samman med att människor, framför allt barn och unga, i ökad utsträckning exponeras för solen. Enligt Cancerutredningen talar incidensökningen efter år 2000 för att det behövs förnyade insatser för att förebygga hudcancer. För att minska exponering för skadlig UV-strålning har Cancerutredningen föreslagit att det i enlighet med WHO:s rekommendationer införs en nedre åldersgräns, 18 år, för solning i kosmetiska solarier.

Bestämmelser om åldersgräns i lagstiftning på andra områden

Regler om åldersgräns gäller bl.a. för försäljning av alkoholhaltiga drycker, tobaksvaror och vissa receptfria läkemedel. Åldersgränsen för köp av alkoholdrycker på Systembolaget är 20 år. Enligt 3 kap. 7 § alkohollagen (2010:1622) är åldersgränsen vid detaljhandel med folköl och

servering av alkoholdrycker 18 år. Enligt 12 § tobakslagen (1993:581) får tobaksvaror inte säljas eller på annat sätt lämnas ut i näringsverksamhet till den som inte har fyllt 18 år. Åldersgränsen gäller för all försäljning av tobaksvaror, t.ex. cigaretter, snus och piptobak, oberoende av försäljningssätt. Motsvarande åldersgräns, 18 år, har också uppställts vid detaljhandel med receptfria läkemedel enligt 12 § lagen (2009:730) om handel med vissa receptfria läkemedel.

Ett gemensamt krav för bestämmelserna om åldersgräns är den s.k. förvissanderegeln, dvs. att den som säljer eller lämnar ut en vara ska förvissa sig om att kunden har uppnått bestämd ålder. I förarbetena anges också att vid tveksamhet om en kunds ålder ska legitimation begäras och om legitimation inte lämnas ska försäljning vägras (jfr 3 kap. 8 § sista stycket alkohollagen, 12 § första stycket tobakslagen, 12 § andra stycket lagen om handel med vissa receptfria läkemedel och 2 kap. 6 a § andra stycket lagen [2009:366] om handel med läkemedel).

Eftersom det kan vara svårt att enbart med hjälp av utseendet bedöma en ung persons ålder rekommenderar Folkhälsomyndigheten att legitimation bör begäras av alla som ser ut att vara under 25 år vid detaljhandel med alkoholdrycker och tobaksvaror (Folkhälsomyndigheten, Handbok Alkohollagen och Handbok Tobakslagen). Det finns dock varken i alkohollagen eller i tobakslagen några lagstadgade krav på legitimationskontroll. Senast frågan utreddes var i samband med beredningen av betänkandet om olovlig tobaksförsäljning (SOU 2009:23) då regeringen anförde som argument mot en lagreglering att rutiner om hur åldersgränsen säkerställs lämpligen bör behandlas i verksamhetens egenkontrollprogram (prop. 2009/10:207 s. 17).

Åldersgränser i andra länder

I Europa har åldersgränser för kosmetiska solarier införts i Belgien, Finland, Frankrike, Island, Litauen, Nederländerna, Norge, Spanien, Storbritannien och Tyskland.

I övriga världen har Brasilien och Australien infört ett totalt förbud mot kosmetiska solarier. I USA har tolv delstater infört 18-årsgräns för kosmetiska solarier. I Kanada har tre provinser infört 19-årsgräns och flera av de övriga provinserna har planer på att införa åldersgräns.

Metoder för kontroll av solarens ålder

Lagförslaget anger att det är förbjudet att yrkesmässigt upplåta ett kosmetiskt solarium till någon som inte har fyllt 18 år. Verksamhetsutövaren är skyldig att förvissa sig om att solaren har fyllt 18 år. Någon metod för ålderskontrollen anges inte i lagen. Enligt promemorians bedömning blir konsekvensen av åldersgränsen att det behöver finnas personal på plats som kan kontrollera solarens ålder.

Att enbart bevilja ett passerkort till en obemannad solarieanläggning är enligt promemorians bedömning inte tillräckligt tillförlitligt för att uppfylla förvissandekravet mot bakgrund av att passerkortet lätt kan lånas ut eller på annat sätt komma en minderårig person till del. Promemorian belyser även alternativet att installera någon form av teknisk anordning för avläsning av biometriska kännetecken, t.ex. fingeravtryck, men ifrågasätter om sådana lösningar kan anses tillräckligt tillförlitliga i dags-

läget. *Näringslivets Regelnämnd* anser att promemorian inte har underbyggt varför en lösning med passerkort skulle vara verkningsslös och att majoriteten av Sveriges vuxna solariebesökare skulle ha respekt för ett förbud och därmed inte låna ut ett passerkort till minderåriga. Regeringen konstaterar att enbart användande av ett passerkort inte verkar vara tillräckligt för att säkerställa förvissandekravet och delar därmed den bedömning som görs i promemorian i denna del.

Flens och Trelleborgs kommuner anser att det i lagtexten borde klargöras att solarier måste vara bemannade, eftersom det annars finns risk att olika kommuner bedömer förvissanderegeln på olika sätt. *Göteborgs kommun* å andra sidan förespråkar inte ett förbud mot obemannade solarier utan anser att det är bra att verksamhetsutövaren ges möjlighet att hitta lösningar för att säkerställa att den som använder solariet är 18 år eller äldre.

Tekniska lösningar för avläsning av biometriska kännetecken för att autentisera personer förekommer inom t.ex. verksamhet med obemannade träningslokaler. Det nu föreslagna förbudet hindrar inte att sådana lösningar används även för obemannad solarieverksamhet. Det avgörande är att verksamhetsutövaren – oavsett metod – förvissas sig om solarists ålder.

En helt eller delvis automatiserad behandling av biometriska kännetecken utgör behandling av personuppgifter som omfattas av personuppgiftslagen (1998:204). Våren 2016 antogs vidare Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2016/679 av den 27 april 2016 om skydd för fysiska personer med avseende på behandling av personuppgifter och om det fria flödet av sådana uppgifter och om upphävande av direktiv 95/46/EG (allmän dataskyddsförordning). Dataskyddsförordningen kommer att gälla som lag direkt i medlemsstaterna när den börjar tillämpas i maj 2018 och på många sätt ersätta nationella regleringar, som personuppgiftslagen. I förordningen finns särskilda bestämmelser som tar sikte på behandling av biometriska uppgifter på motsvarande sätt som personuppgiftslagen innehåller särskilda krav på behandling av känsliga personuppgifter. Utgångspunkten i regleringen är att det är förbjudet att behandla sådana uppgifter men vissa undantag finns. Utöver att det precis som i dag måste finnas en rättslig grund för behandling av uppgifterna och att vissa grundläggande krav på behandlingen ska vara uppfyllda, krävs enligt dataskyddsförordningen normalt att den registrerade lämnat sitt uttryckliga samtycke för att behandling av biometriska uppgifter ska vara tillåten. Ett samtycke ska vara frivilligt för att vara giltigt och en verksamhetsutövare som vill använda sig av biometriska uppgifter i syfte att autentisera personer måste se till att samtliga krav i personuppgiftslagen, och framöver dataskyddsförordningen, är uppfyllda. Även under sådana förhållanden måste tillsynsmyndigheten säkerställa att verksamhetsutövaren genom den valda metoden kan förvissa sig om att den som vill använda sig av ett kosmetiskt solarium har fyllt 18 år.

Regeringen bedömer att kommunerna kan kontrollera att verksamhetsutövarna förvissas sig om att den som solar har fyllt 18 år – oavsett om verksamhetsutövarna gör det manuellt eller genom någon teknisk anordning.

Enligt Cancerutredningen bör det övervägas att i Sverige, i enlighet med WHO:s rekommendationer, införa en lagstiftning med en nedre åldersgräns (18 år) för solning i kosmetiska solarier. Strålsäkerhetsmyndighetens vetenskapliga råd samt ett antal internationella och nationella expertorgan rekommenderar också en sådan nedre åldersgräns. Införandet av en åldersgräns har även föreslagits av Strålsäkerhetsutredningen.

Svensk solarieförening anser att förslaget bl.a. är oproportionerligt och utan verkan, och om en nedre åldersgräns ändå skulle finnas skulle det tillfylla att genom tydliga anslag informera om att det är förbjudet för personer under 18 år att sola i solarium. *Sky Pictures* anser att införandet av en åldersgräns riskerar att ytterligare begränsa tillgången på solljus i ett av världens solfattigaste länder, och att konsekvenserna när det gäller samhällets eventuella kostnader för ökad ohälsa på grund av solbrist måste utredas.

Regeringen delar utredningarnas slutsatser. Det bör införas en 18-årsgräns för användning av kosmetiska solarier även i Sverige. I lagen bör det också införas en motsvarande förvissanderegeln som de som finns i liknande lagstiftning på alkohol-, tobaks- och läkemedelsområdet. Det starka allmänna skyddsintresset av barn och ungas hälsa väger tyngre än de nackdelar för verksamhetsutövarna, i synnerhet de som i dag driver obemannade solarier, som följer av förvissandekravet.

Vad som avses med kosmetiskt solarium

Det bör förklaras vad som i lagen avses med kosmetiskt solarium. I promemorian föreslogs ”en teknisk anordning för att exponera människor för ultraviolett strålning i syfte att göra huden brun”. Solarier används även i fråga om hud som redan är brun. Formuleringen bör därför vara ”...i syfte att göra huden mörkare”.

6.1 Information och egenkontroll

Regeringens förslag: Den som yrkesmässigt upplåter ett kosmetiskt solarium ska se till att det på solariestället finns en klart synbar skylt med tydlig information om åldersgränsen. Den som yrkesmässigt upplåter ett kosmetiskt solarium ansvarar även för att verksamheten kontrolleras enligt ett särskilt program för egenkontroll och att personalen har nödvändiga kunskaper om det som gäller för verksamheten enligt strålskyddslagen och föreskrifter som har meddelats med stöd av lagen. Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om vad som ska ingå i egenkontrollprogrammen.

Promemorians förslag överensstämmer i sak med regeringens men har en något annan språklig utformning.

Remissinstanserna har inte något att invända mot kravet på att det på solariestället ska finnas tydlig information om åldersgränsen. Bland annat *Helsingborgs*, *Jönköpings* och *Stockholms kommuner* är positiva till att det införs ett krav på att det i verksamheten ska finnas ett särskilt program för egenkontroll.

Skälen för regeringens förslag: För att ytterligare stärka förbudets genomslagskraft bör det på platser där kosmetiska solarier yrkesmässigt upplåts finnas en klart synbar skylt med tydlig information om förbudet att upplåta solarier till den som inte har fyllt 18 år. En sådan informationsskyldighet bör införas.

Strålsäkerhetsmyndigheten har med stöd av strålskyddsförordningen (1988:293) meddelat föreskrifter om solarier och artificiella solningsanläggningar (SSMFS 2015:5). Enligt dessa ska en affisch med information anslås på eller intill varje solarium som upplåts till allmänheten, i anslutning till den plats där betalning eller bokning görs och där ett för kunden individuellt anpassat solningsschema upprättas. Strålsäkerhetsmyndigheten bör ha möjlighet att på liknande sätt meddela föreskrifter om hur informationsskyldigheten om förbudet ska fullgöras.

Den som yrkesmässigt upplåter ett kosmetiskt solarium bör vara skyldig att utöva egenkontroll över verksamheten och ansvara för att det finns ett lämpligt program för egenkontrollen. Syftet är, på samma sätt som för försäljning av tobak, folköl eller receptfria läkemedel, att egenkontrollprogrammet ska vara ett stöd för att utforma verksamheten på ett sådant sätt att lagen kan följas. Egenkontrollprogrammet fungerar som en checklista för det som krävs för att verksamheten ska vara väl organiserad i fråga om utbildning, information osv. Egenkontrollprogrammet är också en hjälp i kontakterna med tillsynsmyndigheten.

Enligt lagförslaget ska den som yrkesmässigt upplåter kosmetiska solarier förvissa sig om att användaren har fyllt 18 år. Rutiner för hur åldersgränsen säkerställs bör lämpligen behandlas i verksamhetens egenkontrollprogram. Om kunden tveklöst är en person över åldersgränsen är det naturligtvis inte nödvändigt med en legitimationskontroll för att förvissa sig om åldern. I andra fall är det enda rimliga förfarandet att begära legitimation för att förvissa sig om åldern. Det behövs ingen särskild regel om legitimationskontroll. Det bör räcka med kravet att verksamhetsutövaren ska förvissa sig om att 18-årsåldern är uppnådd. Hur detta är tänkt att säkerställas – t.ex. vilka rutiner som ska tillämpas – bör framgå av egenkontrollprogrammet.

Verksamhetsutövarna behöver vägledning om vad egenkontrollprogrammen bör innehålla. Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer bör få meddela föreskrifter om egenkontroll. Sådana föreskrifter kan exempelvis avse vad ett egenkontrollprogram måste innehålla, t.ex. att det ska innehålla instruktioner för hur näringsidkaren och eventuell personal håller sig uppdaterad om regelverket och om de rutiner som ska tillämpas. Ansvar och rutiner för ålderskontroll i verksamheten bör särskilt tas med. Egenkontrollprogrammet ska kunna visas upp för tillsynsmyndigheten.

6.2 Kontrollköp som ett verktyg i tillsynen

Regeringens förslag: Det ska vara möjligt för tillsynsmyndigheten att genomföra s.k. kontrollköp i syfte att se till att åldersgränsen följs. Det som framkommer vid ett kontrollköp ska inte kunna leda till en sanktion utan syftet är att få till stånd en dialog med verksamhetsutövaren. Personer under 18 år får inte anlitas för att göra kontrollköp. Tillsynsmyndigheten får göra ett kontrollköp även om verksamhetsutövaren inte har informerats om kontrollen i förväg. Tillsynsmyndigheten ska informera verksamhetsutövaren efter genomfört kontrollköp. Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om hur kontrollköp ska göras.

Promemorians förslag överensstämmer med regeringens.

Remissinstanserna: *Malmö* och *Sundsvalls kommuner* anser att möjligheten att genomföra kontrollköp i syfte att skapa en dialog med verksamhetsutövarna är ett bra verktyg i tillsynsarbetet. *Jönköpings*, *Lunds* och *Stockholms kommuner* anser att kontrollköp är en bra tillsynsmetod men menar också att resultatet av utfört kontrollköp även borde få ligga till grund för förelägganden och förbud. *Flens kommun* menar att en möjlighet att genomföra kontrollköp utan att nya administrativa sanktioner införs är verkningslöst. *Göteborgs kommun* anser att kontrollköp riskerar att påverka förtroendet för tillsynsmyndigheten negativt och anser att det inte ska vara ett krav att en tillsynsmyndighet måste genomföra kontrollköp som ett led i tillsynen.

Skälen för regeringens förslag: Det är kommunen som har tillsynsansvar över solarieverksamhet inom kommunens gränser (16 § strål-skyddsförordningen). Om det införs en åldersgräns för solning i solarier, behöver det också finnas lämpliga verktyg för tillsynsmyndigheten att bedriva tillsyn över att åldergränsen följs.

I maj 2014 trädde bestämmelser om s.k. kontrollköp i kraft avseende tillsyn över försäljning av folköl, tobak och receptfria läkemedel. Detta ger kommunerna möjlighet att genomföra kontrollköp av folköl, tobak och receptfria läkemedel i syfte att kontrollera att den som lämnar ut sådana varor förvissas sig om att mottagaren har uppnått den ålder som lagen föreskriver, dvs. 18 år. Kontrollköp, vilket tidigare kallades provköp, går till på så sätt att en person över 18 år med ungdomligt utseende testas om det går att handla alkohol, tobaksvaror eller receptfria läkemedel utan att behöva visa legitimation. Syftet med kontrollköpet är att få till en dialog mellan kommunen och den som överlåter alkohol, tobak eller receptfria läkemedel. Personer under 18 år får inte anlitas för att göra kontrollköp och det som kommer fram vid kontrollköpet får inte ligga till grund för någon sanktion mot näringsidkaren, som ju inte heller har begått något brott. Om tillsynsmyndigheten däremot i samband med kontrollköpet uppmärksammar att någon annan än den som gör kontrollköpet tillåts sola trots att den personen inte har fyllt 18 år så är detta något som har kommit fram på annat sätt än genom kontrollköpet. Såda-

na iakttagelser kan naturligtvis i vanlig ordning ligga till grund för tillsynsåtgärder.

I förarbetena till de beskrivna bestämmelserna (prop. 2013/14:56 s. 17–19) sägs bl.a. att kontrollköp är ett effektivt verktyg för att skapa dialog mellan myndigheter och näringsidkare om hur legitimationskontroller ska utföras. När det gäller rättssäkerhets- och integritetsaspekterna på kontrollköp som tillsynsmetod konstateras bl.a. att avsaknaden av alternativa metoder i kombination med mycket starka folkhälsoskäl i förhållande till en utsatt grupp gör att även åtgärder som kan vara integritetskränkande, och som dessutom innebär ett visst mått av dold myndighetsutövning och provokation, ändå får anses ändamålsenliga, nödvändiga och proportionerliga för att uppnå det eftersträlvade syftet.

Resonemangen i förarbetena till bestämmelserna om kontrollköp av folköl, tobaksvaror och receptfria läkemedel kan överföras på försäljning av solarietid, även om det i det här fallet i och för sig handlar om en tjänst och inte en vara. Avvägningen mellan å ena sidan folkhälsoperspektivet, dvs. intresset av en effektiv tillsyn över att åldersgränserna följs, och å andra sidan rättssäkerhets- och integritetsskyddsperspektivet är densamma. Vikten av en effektiv tillsyn väger tyngst.

Kontrollköp utan sanktioner är inte ett verkningsslöst verktyg. Kontrollköp innebär ett visst mått av dold myndighetsutövning och provokation, något som i princip ska minimeras och endast användas i den utsträckning det kan anses proportionerligt. Kontrollköpet är en möjlighet som tillsynsmyndigheten har i sitt tillsynsarbete. Det finns inget krav på att kommunen måste göra kontrollköp. Eftersom det som framkommer vid ett kontrollköp inte får ligga till grund för någon sanktion mot verksamhetsutövaren bör kontrollköp knappast påverka förtroendet för tillsynsmyndigheterna negativt.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer bör få meddela föreskrifter om hur kontrollköp ska göras. Sådana föreskrifter kan t.ex. avse rutiner som ska gälla inför och efter ett kontrollköp och hur återkoppling till verksamhetsutövaren ska ske.

6.3 Ansvar

Regeringens förslag: Den som uppsåtligt eller av oaksamhet bryter mot förbudet att yrkesmässigt upplåta ett kosmetiskt solarium till den som inte har fyllt 18 år döms till böter eller fängelse i högst sex månader. Ansvar ska inte dömas ut om gärningen är ringa.

Promemorians förslag överensstämmer med regeringens.

Remissinstanserna: *Polismyndigheten* är tveksam till att låta straffsanktionera förbudet. *Strålsäkerhetsmyndigheten* menar att straffbestämelsen i praktiken kan bli svår att tillämpa. *Trollhättans kommun* anser att en miljöstraffsavgift kan vara en bättre åtgärd än en straffsanktion.

Skälen för regeringens förslag: Exponering för solljus, och speciellt solbränna under barndomen, är en välkänd riskfaktor för hudcancer och det har bevisats att användning av solarier, speciellt tidigt i livet, ökar risken. Skälen för det föreslagna förbudet är starka och det är viktigt att åldersgränsen följs. Att undvika att unga personer använder kosmetiska

solarier är ett starkt skyddsintresse och utgör i sig skäl för kriminalisering. Enbart förelägganden och förbud är enligt regeringens mening inte tillräckliga för att säkerställa att åldersgränsen följs. Att införa en bestämmelse om miljöstraffsavgift i stället för en straffbestämmelse är inte lämpligt när det gäller överträdelser av förbudet mot att låta någon som inte har fyllt 18 år sola i ett kosmetiskt solarium. En sådan avgift är mer lämpad i situationer där det förhållandevis enkelt går att slå fast att en överträdelse har skett och där det inte finns något behov av att kunna bevisa att det förelåg uppsåt eller oaktsamhet, t.ex. i frågor av administrativ natur. En miljöstraffsavgift kan därför vara en lämplig påföljd för underlåtenhet att anmäla solarieverksamhet till kommunen, men inte som sanktion för överträdelser av förbudet att låta personer under 18 år sola. Att straffbestämmelsen i praktiken kan bli svår att tillämpa, som *Strålsäkerhetsmyndigheten* har påpekat, är enligt regeringens mening inte givet och den överträdelse som kan komma i fråga skiljer sig inte på något avgörande sätt från motsvarande överträdelser när det gäller tobak, alkohol och receptfria läkemedel.

Enligt tobakslagen (1993:581), alkohollagen (2010:1622) och lagen (2009:730) om handel med vissa receptfria läkemedel gäller att den som bryter mot de motsvarande förbuden i de lagarna ska dömas till böter eller fängelse i högst sex månader. Åldersgränsen för kosmetiska solarier bör regleras på liknande sätt i fråga om sanktioner. Den som uppsåtligt eller av oaktsamhet bryter mot det nu föreslagna förbudet bör därför kunna dömas till böter eller fängelse i högst sex månader. En bestämmelse om att det i ringa fall inte ska dömas till ansvar finns i 38 § strålskyddslagen.

Den straffbara handlingen är att vid yrkesmässig upplåtelse av kosmetiska solarier låta en person som inte har fyllt 18 år sola i solariet. Ansvarsfrågan måste grundas på en bedömning i varje enskilt fall. I praktiken är det oftast endast den som fysiskt finns på plats vid solariet som kan göra en faktisk och individuell bedömning av en kunds ålder. Det kan behöva göras skillnad mellan de fall då den som är ansvarig för verksamheten också i praktiken är den som utför kontrollen och fall då en oerfaren yngre anställd gör kontrollen. I det senare fallet kan förhållandena vara sådana att en underårig tillåts använda solariet som en följd av att den ansvariga verksamhetsutövaren inte har sett till att verksamheten har organiserats på ett sådant sätt att 18-årsregeln kan upprätthållas. Verksamhetsutövaren bör i ett sådant fall kunna anses ha brutit mot förbudet. Den allmänna medverkansregleringen i 23 kap. brottsbalken omfattar även brott som avses i strålskyddslagen.

Det är viktigt att innehavaren utbildar och informerar sina anställda om reglerna för yrkesmässig upplåtelse av kosmetiska solarier, ålderskontroll och det personliga straffansvar som de har. Detta bör ingå i egenkontrollprogrammen. För att understryka detta har det vidare angetts att den som är ansvarig för verksamheten ska svara för att personalen har nödvändiga kunskaper om de regler som gäller. Det ingår i tillsynsmyndighetens tillsynsverksamhet att se till att detta krav följs.

7 Ikraftträdande

Regeringens förslag: Lagändringarna ska träda i kraft den 1 september 2018.

Promemorians förslag innebär ett tidigare ikraftträdande och bestämmelsen om tillsynsmyndighetens rätt att genomföra kontrollköp föreslås träda i kraft 18 månader innan åldersgränsen träder i kraft.

Remissinstanserna: *Konkurrensverket* anser att införandet av ett förbud att låta personer under 18 år sola medför en risk att de obemannade verksamheterna möter större svårigheter att anpassa sig efter förbudet och att den föreslagna införandetidens längd därför bör analyseras närmare. *Regelrådet* menar dock att promemorians redovisning av särskild hänsyn till tidpunkt för ikraftträdande är godtagbar.

Skälen för regeringens förslag: För att ge verksamhetsutövare och myndigheter tillräckligt med tid för att förebereda sig för införandet av en åldersgräns bör ändringarna träda i kraft hösten 2018. Det saknas skäl att ha olika ikraftträdandedatum. Det finns inte heller något behov av övergångsbestämmelser.

8 Konsekvenser

Behovsanalys och alternativa lösningar

Hudcancer är den näst vanligaste cancerformen i Sverige och den som ökar mest. Allt fler drabbas av hudcancer och antalet personer som dör i den allvarligaste formen, malignt melanom, ökar för varje år. I takt med att allt fler drabbas av hudcancer ökar det mänskliga lidandet och samhällets kostnader. Den kraftiga ökning som skett under de senaste åren är ett tydligt tecken på att hudcancer inte bara är ett utbrett hälsoproblem utan också ett ekonomiskt problem som måste tas på allvar.

Strålskyddslagen (1988:220) syftar till att skydda människor mot skadlig verkan av strålning, såväl joniserande som icke-joniserande. Lagen är tillämplig på bl.a. tekniska anordningar som alstrar icke-joniserande strålning, t.ex. solarier.

Det finns ett bevisat samband mellan UV-exponering och risken för hudcancer. När det gäller UV-exponering och utveckling av hudcancer är barn särskilt utsatta. Barn har känsligare hud än vuxna och solexponering och brännskador till följd av solning är därför särskilt skadligt under barn- och ungdomsåren.

Enligt WHO:s organ för cancerforskning IARC finns det ett tydligt samband mellan solarieanvändning i unga år och hudcancer och då främst den allvarligaste formen malignt melanom. IARC tillkännagav 2006 att alla dittills tillgängliga undersökningar kommit fram till ett klart samband mellan användning av kosmetiska solarier i unga år och olika

hudcancerformer. Insamlad data från mer än tjugo epidemiologiska forskningsstudier visade att risken för melanom ökar med 75 procent när användningen av kosmetiska solarier börjat före 30 års ålder. Vidare visade experimentell forskning och djurförsök att alla slag av ultraviolett strålning (UVA, UVB och UVC) är cancerframkallande.

Forskargruppen drog fyra tydligt klarlagda slutsatser, nämligen att risken för malignt melanom ökar vid solarieanvändning under tonåren och upp i 20-årsåldern, att solarieanvändning i tonåren även ökar risken för skivepitelcancer, att hudens immunförsvar skadas av solning i solarium och att det inte finns några positiva hälsoeffekter förknippade med att sola i kosmetiskt solarium.

De olika typer av strålning, som tidigare klassats i IARC:s högsta riskgrupp ”cancerframkallande hos människor”, granskades på nytt av IARC under 2009, bl.a. för att identifiera ytterligare cancermekanismer. Resultatet, meddelat av IARC i juli 2009, medförde att användning av solarier flyttades upp till den högsta riskgruppen.

Världshälsoorganisationen har mot bakgrund av IARC:s slutsatser rekommenderat en nedre åldersgräns på 18 år för solning i solarium. Enligt EU:s vetenskapliga kommitté, Scientific Committee on Consumer Products (SCCP), bör kosmetiska solarier inte användas av individer under 18 år.

Åldersgränser för kosmetiska solarier har införts i Belgien, Finland, Frankrike, Island, Litauen, Nederländerna, Norge, Spanien, Storbritannien och Tyskland. I USA har 12 delstater infört en 18-årsgräns och i Kanada har hittills tre provinser infört en 19-årsgräns. Brasilien och Australien har helt förbjudit kosmetiska solarier.

I Sverige finns det ett stort antal obemannade kosmetiska solarier som är lättillgängliga för unga personer att använda. Att införa en åldersgräns för solning i kosmetiska solarier syftar till att skydda barn och unga från de negativa verkningarna som solande i tidig ålder kan ha. Upplåtelse av kosmetiska solarier bör därför lämpligen regleras på liknande sätt som försäljning av tobak, alkohol och receptfria läkemedel.

Alternativet utebliven reglering

Om en reglering om åldersgräns inte kommer till stånd ökar risken att dagens unga människor drabbas av hudcancer i vuxen ålder. Ett ökat antal personer som drabbas av hudcancer leder vidare till att samhällets kostnader kommer att öka i form av direkta kostnader som sjukvårdskostnader och indirekta kostnader som produktionsbortfall till följd av dödsfall.

Alternativet informationsinsatser

Ett alternativ till att införa en åldersgräns är att genom ytterligare informationsinsatser få personer under 18 år att inte sola i solarier. I en enkätundersökning 2011 tillfrågade Strålsäkerhetsmyndigheten 16- och 17-åringar om deras solarievanor. Resultatet visade att ökad kunskap om riskerna med att sola i solarium inte ledde till minskad solarieanvändning. Ungdomarna fortsatte att sola i kosmetiska solarier i samma utsträckning som förut. Detta alternativ bedöms därför som verkningslöst.

Den föreslagna lagtexten anger att det är förbjudet att yrkesmässigt upplåta kosmetiskt solarium till någon som inte har fyllt 18 år. Verksamhetsutövaren är vidare skyldig att förvissa sig om att solaren har fyllt 18 år. Att enbart bevilja ett passerkort till en obemannad solarieanläggning framstår inte som tillräckligt tillförlitligt för att uppfylla förvissandekravet mot bakgrund av att ett passerkort lätt kan lånas ut eller på annat sätt komma en minderårig person till del.

Tekniska lösningar för avläsning av biometriska kännetecken för att autentisera personer förekommer inom t.ex. verksamhet med obemannade träningslokaler, vilket i och för sig talar för att det skulle vara möjligt även i fråga om obemannad solarieverksamhet. Helt eller delvis automatiserad behandling av biometriska kännetecken utgör behandling av personuppgifter som omfattas av personuppgiftslagen (1998:204) och från och med maj 2018 dataskyddsförordningens krav. Även om en eventuell användning av biometriska kännetecken för att autentisera personer över 18 år skulle ske i överensstämmelse med kraven i denna reglering, påverkar det inte tillsynen över att verksamhetsutövarna följer strålskyddslagens krav att förvissa sig om att den som solar i ett kosmetiskt solarium har fyllt 18 år.

Samhällsekonomisk analys

I Strålsäkerhetsmyndighetens rapport 2014:49 presenteras förekomsten av olika hudcancerdiagnoser i Sverige 2011 och samhällskostnaderna relaterade till dessa diagnoser. Enligt rapporten beräknas samhällskostnaderna för hudcancer årligen uppgå till 1,58 miljarder kronor. Det är en ökning med 331 miljoner kronor jämfört med 2005. Direkta kostnader (dvs. sjukvårdskostnader) beräknas uppgå till 909 miljoner kronor, medan indirekta kostnader (dvs. produktionsbortfall) beräknas uppgå till 971 miljoner kronor. Malignt melanom är den enskilda hudcancerdiagnos som står för de största samhällskostnaderna, 830 miljoner kronor. Det är framför allt kostnaderna som är kopplade till produktionsbortfall vid dödsfall som bidrar till att malignt melanom är den samhällsekonomiskt mest belastande hudcancerformen. Andra hudcancerformer står dock för de största sjukvårdskostnaderna, 348 miljoner kronor. Detta beror främst på att dessa hudcancertyper sammantaget är betydligt vanligare än malignt melanom.

Staten

Förslaget bedöms inte medföra några ökade kostnader för staten. Strålsäkerhetsmyndigheten föreslås få rätt att meddela föreskrifter om anmälningsplikt för kosmetiska solarier. För att anmälningsplikten ska följas föreslås att tillsynsmyndigheterna ska få besluta om miljö sanktionsavgift för den som underlåter att anmäla ett kosmetiskt solarium. Strålsäkerhetsmyndigheten föreslås även få rätt att meddela föreskrifter om kontrollköp. Enligt strålskyddslagen och strålskyddsförordningen utövar kommunerna tillsyn över kosmetiska solarier. Förslaget medför att mark- och miljödomstolarna kommer att få hantera en ny typ av mål, dvs. pröva överklaganden av tillsynsmyndighetens beslut om miljö sanktionsavgift. Enligt uppgifter från Strålsäkerhetsmyndigheten finns det cirka 1 700

kosmetiska solarier i landet. Det kan enligt myndigheten dock finnas ett mörkertal då vissa kommuner uppgett till Strålsäkerhetsmyndigheten att det bedrivs solarieverksamheter inom den egna kommunen som inte anmält sin verksamhet. Det är inte möjligt att ange antalet nya mål som varje mark- och miljödomstol kan komma att få till följd av förslaget om införande av miljöstraffsavgift. Regeringen gör dock bedömningen att det inte rör sig om något större antal nya mål per år för varje mark- och miljödomstol och att kostnadsökningen bör kunna hanteras inom ram. När det gäller den nya straffbestämmelsen bedömer *Domstolsverket* att den föreslagna bestämmelsen kan innebära något fler brottmål, men att det endast rör sig om en marginell påverkan på måltillströmningen och att kostnaderna bör kunna rymmas inom befintlig anslagsram. Regeringen delar *Domstolsverkets* bedömning.

Kommunerna

Genom förslaget får Sveriges kommuner möjlighet att genomföra kontrollköp som ett led i sin tillsyn över solarieverksamheter. Enligt 16 a § strålskyddsförordningen (1988:293) får kommunfullmäktige föreskriva om avgift för kostnader för tillsyn av solarieverksamhet. Detta innebär att kommunernas miljö- och hälsoskyddsförvaltningar kan täcka sina eventuella extra kostnader för kontrollköp med tillsynsavgifter. Kommunerna bedöms därför inte drabbas av extrakostnader om förslaget genomförs.

Företag och enskilda

Den föreslagna regleringen kommer att påverka hela solariebranschen, men verksamhetsutövare som driver obemannade kosmetiska solarier kommer att drabbas mest. I syfte att på ett tillförlitligt sätt kunna leva upp till kravet att förvissa sig om att den som avser använda solarier har fyllt 18 år bedömer regeringen att den föreslagna regleringen kommer att medföra att näringsidkare behöver anställa personal, flytta verksamheten till en plats där det finns personal tillgänglig, inrätta någon annan tillräckligt tillförlitlig teknisk lösning eller lägga ned verksamheten.

För bemannade solarier kommer den föreslagna regleringen att medföra ålderskontroll samt minskad kundkrets då personer under 18 år inte får erbjudas solarietjänster.

Om regleringen genomförs och leder till en minskning av antalet solariesalonger påverkar det även leverantörskedjan, genom att marknaden för solarieutrustning i Sverige minskar.

Det är lämpligt att verksamhetsutövarna får tid på sig att vidta nödvändiga åtgärder för att anpassa verksamheterna till de krav som ställs, särskilt när det gäller obemannade solarier. Det bedöms tillräckligt att lagändringarna träder i kraft i september 2018.

Förslagets påverkan på de jämställdhetspolitiska målen

Enligt statistik från 2015 har 10 procent av kvinnor och 6 procent av män solat i kosmetiska solarier. En tidigare undersökning från Strålsäkerhetsmyndigheten om solvanor bland unga (16–17 år) har visat att 58 procent av flickorna och 25 procent av pojkarna någon gång under de senaste två åren har solat solarium.

Kvinnor, i synnerhet unga kvinnor, är således betydligt mer frekventa användare av kosmetiska solarier än män. Därmed kommer införandet av en 18-årsgräns att bidra till ett ökat hälsoskydd för framför allt unga kvinnor.

Antalet företag som berörs och storleken på dessa företag

Enligt en uppskattning av Strålsäkerhetsmyndigheten, baserad på en enkätundersökning riktad till kommunerna, finns det cirka 700 obemannade solarier och 1 000 bemannade solarier i Sverige. Bedömningen är att den övervägande delen är franchisetagare eller småföretagare. Enligt branschorganisationen Svensk Solarieförening finns det ungefär 500 solarieföretag som har solarieupplåtelse som sin enda verksamhet.

Närmare om konsekvenser för solarieägare

För att upprätthålla 18-årsgränsen krävs arbetskraft vid de obemannade anläggningarna om det inte finns någon annan tillförlitlig teknisk lösning som garanterar att verksamhetsutövaren kan förvissa sig om att den som avser sola har fyllt 18 år. Då öppettiderna oftast är generösa kommer det att krävas en personalstyrka som uppgår till mer än en heltidstjänst.

En sporthallsreceptionist i åldern 18–25 år har en genomsnittlig månadslön på cirka 21 000 kronor. Att anställa en sådan på heltid kostar cirka 300 000 kronor per år inklusive försäkringar och arbetsgivaravgifter. Ett genomsnittligt obemannat solarium har öppet mellan 07:00 och 23:00, och det krävs alltså cirka 2,5 heltidstjänster för att bemanna solariet under hela öppethållandet. Detta ger en totalkostnad på 750 000 kronor per år plus ersättning för obekvämt arbetstid om samma öppettider upprätthålls.

För verksamheter som redan är bemannade tillkommer ingen kostnad förutom att verksamhetsutövare kommer att behöva lägga ner tid för att ta fram ett egenkontrollprogram, vilket medför en ökad administrativ kostnad.

Enligt 16 a § strålskyddsförordningen (1988:293) får kommunfullmäktige föreskriva om avgift för kostnader för tillsyn av solarieverksamhet. Detta innebär att kommunernas miljö- och hälsoskyddsförvaltningar kan komma att ta ut sina eventuella extra kostnader för kontrollköp av solarieägarna. I så fall drabbas inte kommunerna men väl solarieägarna av kostnader.

Verksamhetsutövarna kommer att behöva upprätta egenkontrollprogram. Detta kommer att ta viss tid, men är ett engångsarbete. Vidare måste företagen löpande genomföra egenkontroller för att upprätthålla egenkontrollprogrammet. Detta bedöms dock som mindre tidskrävande efter att en viss rutin uppnåtts. Enligt förslaget kommer Strålsäkerhetsmyndigheten att få meddela föreskrifter om egenkontroll och myndigheten kommer att ta fram material för att underlätta upprättandet av egenkontrollprogram. Branschen är i nuläget reglerad bl.a. genom Strålsäkerhetsmyndighetens föreskrifter (SSMFS 2012:5), vilket innebär att verksamhetsutövarna redan bör ha vissa rutiner för att säkerställa att nuvarande regler följs.

Verksamhetsutövarna kommer också att behöva informera sin personal om hur den ska gå till väga vid ålderskontroll. Detta bedöms inte som särskilt tidskrävande.

Verksamhetsutövarna kommer också att behöva lägga tid på rekryteringar och administration av personal. Tidsåtgången för detta bedöms variera mycket för olika verksamhetsutövare. Det kommer med stor sannolikhet att vara stor personalomsättning då arbetet är relativt okvalificerat och passar exempelvis studenter och unga personer i början av arbetslivet.

De kostnader som förslaget innebär bedöms vara i huvudsak administrativa. I de fall 18-årsgränsen innebär att personal alltid måste vara på plats kan det medföra minskade öppettider. Den del av kundkretsen som i dag består av minderåriga kommer att falla bort vilket också innebär minskade intäkter.

Inverkan på konkurrens mellan företagen

En verksamhet som i dag redan är bemannad kommer ha möjlighet att snabbare nå kundkretsen och därigenom få en konkurrensfördel jämfört med verksamheter som är obemannade. Verksamheter som har dels bemanning, dels andra typer av produkter och tjänster än solarieverksamhet, kommer att ha lättare att fortsätta att erbjuda solariesolning som tjänst. En del obemannade solarierverksamheter som inte erbjuder någon annan typ av tjänst kan komma att sluta med verksamheten. För obemannade verksamheter kan kostnaden för att man ska kunna ha långa öppettider vara alltför hög och detta kan komma att begränsa öppettiderna och tillgängligheten, vilket i slutändan innebär att dessa verksamheter inte kommer att kunna konkurrera lika väl som verksamheter med längre öppettider.

Överensstämmelse med EU-rätten

Förslagen i denna proposition innebär ett förbud mot att yrkesmässigt upplåta kosmetiskt solarium till den som inte har fyllt 18 år. Krav som begränsar kundkretsen för kosmetiska solarier påverkar även tjänsteleverantörer i andra medlemsstater som vill etablera sig eller tillfälligt tillhandahålla tjänsten i Sverige. Det nu aktuella förbudet för personer under 18 år är dock utformat på ett icke-diskriminerande sätt, och bedöms utgöra en såväl ändamålsenlig som nödvändig åtgärd för att säkerställa det trängande allmänintresset av en god folkhälsa. Det finns ett bevisat samband mellan UV-exponering och risken för hudcancer, och att just barn är särskilt utsatta för riskerna med solexponering och brännskador till följd av solning. Att införa en åldersgräns för solning i kosmetiska solarier syftar till att skydda barn och unga från de negativa verkningarna som solande i tidig ålder kan ha. Eftersom mindre ingripande åtgärder – som exempelvis informationskampanjer – inte har visat sig tillräckliga utgör införandet av en åldersgräns den minst ingripande åtgärden för att uppnå det eftersträfvade syftet. Förslagen i propositionen bedöms därmed stämma överens med EUF-fördragets regler om fri tjänsterörlighet.

Ett kosmetiskt solarium utgör även en produkt som är föremål för krav som harmoniserats genom Europaparlamentets och rådets direktiv 2014/35/EU om harmonisering av medlemsstaternas lagstiftning om till-

handahållande på marknaden av elektrisk utrustning (lågspänningsdirektivet). Enligt direktivet – som bl.a. syftar till att säkerställa att nationella säkerhetsbestämmelser inte hindrar den fria rörligheten för sådan elektrisk utrustning som omfattas av direktivet – får medlemsstater inte ställa särskilda säkerhetskrav som kan hindra den fria handeln med elektrisk utrustning. Förslagen i propositionen utgör dock inga krav på solarier som sådant utan syftar enbart till att hindra verksamhetsutövare från att sälja soltid till personer under 18 år. Kosmetiska solarier kan även fortsättningsvis säljas i Sverige om de uppfyller tillämpliga krav i gällande rätt.

I rådets direktiv 93/43/EEG av den 14 juni 1993 om medicintekniska produkter (direktivet om medicintekniska produkter) finns bestämmelser om medicintekniska produkter. Direktivet genomförs i Sverige med bl.a. lagen (1993:584) om medicintekniska produkter. I lagen definieras vilka produkter som omfattas. Medicinska solarier – dvs. sådana solarier som används eller är avsedda att användas för bestrålning i syfte att behandla, förebygga eller motverka sjukdom – omfattas av direktivets tillämpningsområde. Förslagen i propositionen reglerar dock inte medicinska solarier utan endast kosmetiska solarier. Kosmetiska solarier bedöms inte falla in under direktivets tillämpningsområde.

Även om förbudet inte påverkar kosmetiska solarier som sådana kan det potentiellt få effekt på saluföringen av produkten kosmetiska solarier i Sverige. I likhet med vad som angetts om förslaget överensstämme med den fria tjänsterörligheten utgör dock ett förbud för personer under 18 år en proportionerlig och ändamålsenlig icke-diskriminerande åtgärd som inte går längre än vad som är nödvändigt för att skydda folkhälsan. Förslagen i propositionen bedöms därmed stämma överens med EUF-fördragets regler om fri varurörlighet samt tillämpliga sekundäraktsakter.

Förslaget har anmälts enligt både Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2015/1535 av den 9 september 2015 om ett informationsförfarande beträffande tekniska föreskrifter och beträffande föreskrifter om informationssamhällets tjänster och Europaparlamentets och rådets direktiv 2006/123/EG av den 12 december 2006 om tjänster på den inre marknaden (tjänstedirektivet). Några synpunkter har inte inkommit.

Konsekvenser för uppfyllelse av miljömålen

De nationella miljö kvalitetsmålen och generationsmål för miljöarbetet har beslutats av riksdagen (prop. 2009/10:155, bet. 2009/10: MJU25, rskr. 2009/10:377).

Säker strålmiljö är ett av de 16 miljö kvalitetsmålen och innebär att människors hälsa och den biologiska mångfalden ska skyddas mot skadliga effekter av strålning. En av de indikatorer och bedömningsgrunder som används för att redovisa resultaten inom området är fallen av hudcancer orsakade av ultraviolett strålning. Medan stora delar av detta miljö kvalitetsmål utvecklas positivt, har antalet fall av hudcancer ökat under lång tid. En av anledningarna till detta bedöms vara ökad exponering för UV-strålning från bl.a. solarier.

Den föreslagna regleringen syftar till att minska den unga befolkningens möjligheter att sola i solarier genom att införa en 18-årsgräns. Där-

9 Författningskommentar

Förslaget till lag om ändring i strålskyddslagen (1988:220)

5 a §

I paragrafen, som är ny, definieras det som i lagen avses med uttrycket kosmetiskt solarium. Med kosmetiskt solarium avses en teknisk anordning för att exponera människor för ultraviolett strålning i syfte att av i huvudsak estetiska skäl göra huden mörkare. Bestämmelsen omfattar inte medicinskt solarium eller medicinsk solanläggning. Medicinskt solarium är ett solarium som används eller är avsett att användas för bestrålning i syfte att behandla, förebygga eller motverka sjukdom. Enligt föreskrifter som Strålsäkerhetsmyndigheten har meddelat gäller att en legitimerad läkare med specialistkompetens i dermatologi ska vara knuten till verksamhet där medicinskt solarium används samt att läkaren ska se till att bestrålning bara sker på medicinska indikationer och att goda strålskyddsförhållanden råder. Ett kosmetiskt solarium ska inte sammanblandas med definitionen av en kosmetisk produkt. Kosmetiska och hygieniska produkter regleras i Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 1223/2009 av den 30 november 2009 om kosmetiska produkter.

14 a §

I paragrafen, som är ny, införs en åldersgräns för användning av kosmetiska solarier. Åldersgränsen är konstruerad på så sätt att det blir förbjudet att yrkesmässigt upplåta ett kosmetiskt solarium till en fysisk person som avser att använda solariet för att göra sin hud mörkare, dvs. låta någon som inte har fyllt 18 år sola i ett kosmetiskt solarium. Förbudet gäller alltså endast upplåtelser till personer som ska använda solariet för att sola i det.

Det betyder att utanför förbudet faller upplåtelse (t.ex. uthyrning) till en person som t.ex. ett handelsbolag, en förening eller en fysisk person som bedriver verksamhet med egen firma och som i sin tur avser att upplåta solariet till andra för solning. Den personen får dock inte i sin verksamhet göra upplåtelser som strider mot förbudet.

Den som yrkesmässigt säljer soltid kan dock inte sälja soltiden till en vuxen som i sin tur låter en medföljande underårig sola. Säljaren har ett ansvar i fråga om vilka som solar i solariet. Det förhållandet att en vuxen köpare låter en underårig utnyttja soltiden – eller, för att låna ett uttryck från alkoholområdet, langar soltid – bör anses vara ett sätt att försöka kringgå förbudet och alltså inte accepteras. På motsvarande sätt bör säljaren anses ha ansvaret för att inte minderåriga solar i det fall en solförening för sina solande medlemmars räkning köper soltider. Även i en sådan situation bör soltidssäljaren anses vara den som upplåter solariet till de solande.

För att en upplåtelse inte ska anses vara en upplåtelse till solare bör det krävas att den person som solariet upplåts till kan anses ha ett självständigt eget intresse av att förfoga över solariets användning, t.ex. genom att i egen verksamhet upplåta solariet till andra för solning. Typfallet kan vara att någon hyr ett solarium för att själv bedriva verksamhet med det. Ett annat fall kan vara att en solförening hyr solariet för en längre tidsperiod och självständigt tar ansvar för solariets användning under hyresperioden. Hyresmannen eller solföreningen kan, beroende på hur de använder solariet, komma att anses yrkesmässigt låta andra sola i solariet.

Det avgörande är vem som faktiskt ansvarar för solariet och dess användning, dvs. har kontroll över vilka som solar i det.

Förbudet gäller upplåtelse till solare som inte har fyllt 18 år.

Den som bryter mot förbudet kan straffas enligt 36 a §. I en verksamhet där ett solarium upplåts för solning kan alltså den som har eller ska ha faktisk kontroll över vem som solar i solariet göra sig skyldig till ett brott mot förbudet, om den som solar inte har fyllt 18 år. Det blir nödvändigt att kontrollera solarens ålder.

14 b §

I paragrafen, som är ny, införs handlingsregler riktade till den som yrkesmässigt upplåter ett kosmetiskt solarium till solare och som kompletterar förbudet i 14 a §.

Redan förbudet gör det nödvändigt för upplåtaren att kontrollera solarens ålder. Handlingsregeln i *första punkten* innebär ett krav på upplåtaren att skaffa sig bevisning om solarens ålder. Det blir alltså omöjligt för upplåtaren att komma undan ansvar för brott mot förbudet i 14 a § med en enkel invändning om att upplåtaren inte kände till att solaren var underårig. Om omständigheterna är sådana att det finns anledning att inte vara säker på att solaren har fyllt 18 år – t.ex. ett ungt utseende – måste upplåtaren förvissa sig om detta. Ett lämpligt sätt är att begära att solaren visar giltig legitimation. Handlingsregeln innebär att upplåtaren ska förvissa sig om att solaren har fyllt 18 år. Vid tveksamhet om åldern måste upplåtaren alltså neka solaren att sola i solariet. Detta gäller oavsett om solariet är bemannat eller om verksamhetsutövaren kontrollerar åldern på något annat tekniskt tillförlitligt sätt.

Handlingsregeln i *andra punkten* är riktad till den som yrkesmässigt upplåter ett kosmetiskt solarium. På det ställe där solariet upplåts, dvs. där solning är avsedd att äga rum, måste det finnas en tydlig information om att det inte är tillåtet att låta personer som är under 18 år sola i solariet. Informationen ska finnas på en klart synbar skylt. Den som kommer till solariet för att sola – och inte har en funktionsnedsättning som gör det svårt att ta del av skyltens information – ska kunna se informationen utan att behöva leta efter den. En lämplig placering kan vara på den plats i lokalen där bokning och betalning av soltider sker.

Handlingsregeln i *tredje punkten* innebär att den som yrkesmässigt upplåter kosmetiska solarier till personer som avser att sola i det ska utöva särskild kontroll (egenkontroll) över verksamheten och se till att det finns ett egenkontrollprogram som är lämpligt för verksamheten. Egenkontrollprogrammet bör ange hur personalen ska få information om aktuella bestämmelser och om vilka rutiner som ska tillämpas vid upp-

låtelse av solarier. Särskilt viktigt är att det – för den personal som ansvarar för det som inom ramen för solarieverksamheten sker i den lokal där solarier finns och har kontroll över vilka personer som solar i solarier – finns fastställda rutiner för hur man ska förvissa sig om att den som avser att sola har fyllt 18 år.

14 c §

Paragrafen, som är ny, innehåller ett bemyndigande för regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer att meddela föreskrifter om den egenkontroll som avses i 14 b § 3.

Med stöd av bemyndigandet bör de föreskrifter meddelas som behövs för att främja att egenkontrollen och egenkontrollprogrammet ska bli ett välfungerande verktyg för verksamhetsutövaren och ett stöd för myndighetstillsynen. Föreskrifterna kan avse hur egenkontrollprogrammet ska utformas, t.ex. avseende rutiner för att förvissa sig om solares ålder.

31 a §

Paragrafen, som är ny, innehåller bestämmelser om kontrollköp av solarierjänster. Kontrollköpet är avsett som en tillsynsmetod för att ge tillsynsmyndigheten underlag för en konstruktiv dialog med verksamhetsutövaren.

Första stycket ger, tillsammans med andra stycket, tillsynsmyndigheten ett uttryckligt lagstöd för att göra kontrollköp, dvs. att söka upp verksamhetsutövaren och köpa soltid i ett kosmetiskt solarium utan att vid köpet behöva upplysa om att det är fråga om en tillsynsåtgärd. Syftet med kontrollköpet ska vara att få fram underlag för en dialog om hur verksamhetsutövaren förvissas sig om att de som solar i solarier har fyllt 18 år. Om verksamhetsutövaren brister i kontrollen av solares ålder, innebär den bristen i sig inte ett brott mot förbudet i 14 a § utan är endast ett tecken på att verksamhetsutövaren inte har eller följer tillräckligt bra rutiner för att följa handlingsregeln i 14 b § 1. För att genomföra ett kontrollköp får tillsynsmyndigheten inte anlita någon som är yngre än 18 år. Det betyder att ett kontrollköp aldrig kan ge upphov till en situation där verksamhetsutövaren bryter mot förbudet. Då kontrollköpen är ett verktyg för att se till att åldersgränsen upprätthålls, är det ändamålsenligt att den som utför kontrollköpet har ett ungdomligt utseende.

Det som kommer fram genom ett kontrollköp kan användas av tillsynsmyndigheten för en dialog med verksamhetsutövaren om hur rutinerna kan förbättras och för att reda ut eventuella oklarheter eller eventuell okunskap om regelverket och vikten av att 18-årsgränsen följs. Vidare kan tillsynsmyndigheten informera om att risken med att inte begära legitimation i förlängningen kan medföra att upplåtelse sker till någon som är under 18 år, vilket är straffbart enligt 36 a §. I dialogen kan verksamhetsutövaren ta upp eventuella problem med att uppfylla förvissandekravet samt dela med sig av sina erfarenheter.

Enligt *andra stycket* får ett kontrollköp genomföras utan att verksamhetsutövaren underrättas i förväg. För att kontrollköpet som metod ska vara effektivt bör hela köpet genomföras utan att tillsynsmyndigheten ger sig till känna. Bestämmelsen ger alltså tillsynsmyndigheten rätt att ge-

nomföra kontrollköpet dolt för verksamhetsutövaren och den personal som finns där solarieret upplåts för solning.

Enligt *tredje stycket* ska tillsynsmyndigheten snarast efter ett genomfört kontrollköp underrätta verksamhetsutövaren om kontrollköpet. Med hänsyn till kontrollköpets syfte är det angeläget att dialogen med verksamhetsutövaren sker så snart som möjligt efter kontrollköpet.

En bestämmelse om att det som har kommit fram genom ett kontrollköp inte får användas för andra mer ingripande tillsynsåtgärder finns i 32 § tredje stycket.

31 b §

Paragrafen, som är ny, är ett bemyndigande för regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer att meddela föreskrifter om hur kontrollköp ska göras. Sådana föreskrifter kan t.ex. avse vilka rutiner som ska gälla inför och efter ett kontrollköp och hur det som kommer fram genom ett kontrollköp ska återkopplas till verksamhetsutövaren.

32 §

I *första stycket* görs ett par språkliga moderniseringar. Ordet ”meddela” ersätts med ”besluta om” för att göra tydligt att inte handlar om normgivning utan om förvaltningsbeslut i det enskilda fallet. Det omoderna ordet ”efterlevas” ersätts med ”följas”. Ingen ändring i sak är avsedd.

I *andra stycket* görs språkliga ändringar. Orden ”som åligger honom” ersätts med det modernare och könsneutrala uttrycket ”som den personen är skyldig att vidta”. Den person som avses kan vara en juridisk person och alltså varken man eller kvinna. Uttrycket ”låta vidta åtgärden på hans bekostnad” ersätts med ”besluta att åtgärden ska vidtas på personens bekostnad”. Ändringen görs dels för att göra tydligt att det handlar om ett förvaltningsbeslut om att något ska göras på någons bekostnad, dels för att göra texten könsneutral.

I paragrafen införs ett nytt *tredje stycke*. Ett kontrollköp enligt 31 a § är inte avsett för att få någon som upplåter solarier att begå brott eller för att tillsynsmyndigheten ska skaffa fram bevisning om brott. Bestämmelsen innebär att det som kommer fram genom ett kontrollköp inte får användas av tillsynsmyndigheten för att vidta sådana mer ingripande åtgärder som förelägganden och förbud. Det är det som kommer fram genom kontrollköpet som inte får läggas till grund för ett föreläggande eller förbud. Om tillsynsmyndigheten i samband med ett kontrollköp råkar se att någon annan än den som gör kontrollköpet tillåts sola trots att den personen inte har fyllt 18 år så är detta något som har kommit fram på annat sätt än genom kontrollköpet. Sådana iakttagelser kan naturligtvis i vanlig ordning bli föremål för tillsynsåtgärder.

36 a §

Paragrafen, som är ny, gör det straffbart att uppsåtligen eller av oaktsamhet bryta mot förbudet i 14 a § att yrkesmässigt låta någon som inte har fyllt 18 år sola i ett kosmetiskt solarium.

Straffskalan, böter eller fängelse i högst sex månader, är densamma som för motsvarande gärningar i lagen (2009:730) om handel med vissa receptfria läkemedel, se 24 §, tobakslagen (1993:581), se 27 §, och alko-

hollagen (2010:1622), se 11 kap. 9 §. Det får avgöras från fall till fall Prop. 2016/17:55
vem som kan sägas ha utfört gärningen att yrkesmässigt upplåta kosmetiskt solarium till någon som inte har fyllt 18 år och därmed anses som gärningsman. Avgörande bör vara vem som inom ramen för den yrkesmässiga verksamheten har det faktiska ansvaret för det som händer i den lokal där solariet finns och har den faktiska kontrollen över vem som solar i solariet. Beroende på omständigheterna kan straffansvaret därför avse såväl näringsidkaren som anställd personal eller enbart en av dem.

Av 38 § framgår att det i ringa fall inte ska dömas till ansvar.

Promemorians lagförslag

Lag om ändring i strålskyddslagen (1988:220)

Härigenom föreskrivs i fråga om strålskyddslagen

dels att nuvarande 5 a § ska betecknas 5 b §,

dels att 32 § ska ha följande lydelse,

dels att det ska föras in sju nya paragrafer, 5 a, 14 a – 14 c, 31 a, 31 b och 36 a §§, och närmast före 14 a § en ny rubrik, av följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

5 a §

Med kosmetiskt solarium avses i denna lag en teknisk anordning för som används eller är avsedd att användas för att bestråla människor med ultraviolett strålning från en eller flera strålkällor i syfte att göra huden brun.

Åldersgräns för användning av kosmetiskt solarium

14 a §

Det är förbjudet att yrkesmässigt låta någon som inte har fyllt 18 år att sola i ett kosmetiskt solarium.

14 b §

Den som yrkesmässigt låter någon sola i ett kosmetiskt solarium ska

1. förvissa sig om att solaren har fyllt 18 år,

2. på varje ställe i verksamheten där ett kosmetiskt solarium upplåts se till att det finnas en tydlig och klart synbar skylt med information om förbudet att låta någon som inte har fyllt 18 år att sola i det, och

3. enligt ett särskilt program för egenkontroll kontrollera verksamheten och svara för att verksamhetens personal har nödvändiga kunskaper om det som gäller för verk-

14 c §

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om egenkontrollen.

31 a §

Tillsynsmyndigheten får göra kontrollköp som syftar till att få fram underlag för en dialog med en verksamhetsutövare i frågor som rör skyldigheten i 14 b § att förvisa sig om att en solare har fyllt 18 år. För ett kontrollköp får tillsynsmyndigheten inte anlita någon som är under 18 år.

Ett kontrollköp får genomföras även om verksamhetsutövaren inte har underrättats om det i förväg.

Efter ett kontrollköp ska tillsynsmyndigheten underrätta verksamhetsutövaren om köpet.

31 b §

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om hur kontrollköp ska göras.

32 §

Tillsynsmyndigheten får *meddela* de förelägganden och förbud som behövs i enskilda fall för att denna lag eller föreskrifter som har meddelats med stöd av lagen *skall efterlevas*.

Om någon inte vidtar en åtgärd som *åligger honom* enligt denna lag eller enligt föreskrifter eller villkor som har meddelats med stöd av lagen eller enligt tillsynsmyndighetens föreläggande, får myndigheten låta vidta åtgärden på hans bekostnad.

Tillsynsmyndigheten får *besluta om* de förelägganden och förbud som behövs i enskilda fall för att denna lag eller föreskrifter som har meddelats med stöd av lagen *ska följas*.

Om någon inte vidtar en åtgärd som *den personen är skyldig att vidta* enligt denna lag eller enligt föreskrifter eller villkor som har meddelats med stöd av lagen eller enligt tillsynsmyndighetens föreläggande, får myndigheten *besluta att åtgärden ska vidtas på perso-*

nens bekostnad.

Ett beslut enligt första eller andra stycket får inte grundas på det som kommit fram genom ett kontrollköp enligt 31 a §.

36 a §

Till böter eller fängelse i högst sex månader döms den som med uppsåt eller av oaktsamhet bryter mot förbudet i 14 a §.

Denna lag träder i kraft i fråga om 14 a, 14 b och 36 a §§ den 1 juli 2017 och i övrigt den 1 januari 2016.

Förteckning över remissinstanserna

Riksrevisionen, Svea hovrätt (Miljööverdomstolen), Nacka tingsrätt (miljödomstolen), Växjö tingsrätt (miljödomstolen), Vänersborgs tingsrätt (miljödomstolen), Förvaltningsrätten i Göteborg, Domstolsverket, Forsvarsmakten, Myndigheten för samhällsskydd och beredskap, Totalförsvarets forskningsinstitut, Socialstyrelsen, Läkemedelsverket, Riksgäldskontoret, Arbetsgivarverket, Kammarkollegiet, Statskontoret, länsstyrelserna i Uppsala, Södermanlands, Kalmar, Skåne, Hallands, Västmanlands, Västernorrlands och Västerbottens län, Kungliga tekniska högskolan, Uppsala universitet, Naturvårdsverket, Strålsäkerhetsmyndigheten, lokala säkerhetsnämnderna vid Ringhals, Oskarshamns, Forsmarks och Barsebäcks kärnkraftverk, Statens råd för kärnavfallsfrågor – Kärnavfallsrådet, Kärnavfallsfonden, Konkurrensverket, Svenska kraftnät, Elsäkerhetsverket, Statens energimyndighet, Energimarknadsinspektionen, Vattenfall AB, Arbetsmiljöverket, Sollentuna, Östhammars, Eskilstuna, Flens, Oxelösunds, Åtvidabergs, Gnosjö, Oskarshamns, Västerviks, Olofströms, Kävlinge, Malmö, Trelleborgs, Falkenbergs, Varbergs, Vänersborgs, Öckerö, Filipstads, Karlstads, Askersunds, Karlskoga, Mora, Örnsköldsviks, Åre och Malå kommuner, Stockholms läns landsting, Västra Götalandsregionen, Örebro läns landsting, Dalarnas läns landsting, Västerbottens läns landsting, Sveriges Kommuner och Landsting, Sveriges advokatsamfund, Svenskt Näringsliv, Svensk Energi, Landsorganisationen i Sverige (LO), Tjänstemännens Centralorganisation (TCO), Sveriges Akademikers Centralorganisation (SACO), Näringslivets regel-nämnd, AB SVAFO, Barsebäck Kraft AB, E.ON Kärnkraft Sverige AB, Folkkampanjen mot Kärnkraft-Kärnvapen, Forsmarks Kraftgrupp AB, Fortum Generation AB, Greenpeace, Mannheimer Swartling Advokatbyrå, Miljöförbundet Jordens vänner, Miljöorganisationernas kärnavfallsgranskning, Miljörörelsens kärnavfallssekreteriat, Miljövänner för kärnkraft, Nordiska Kärnförsäkringspoolen, OKG Aktiebolag, Regelrådet, Regionförbundet i Kalmar län, Regionförbundet i Uppsala län, Ringhals AB, Studsvik Nuclear AB, Svensk Kärnbränslehantering AB, Svenska Försäkringsförbundet, Svenska Naturskyddsföreningen, Sveriges Energiföreningars Riksorganisation, Westinghouse Electric Sweden AB.

Remissvar har även inkommit från Svensk Solarieförening och Sky Pictures.

Lagrådets yttrande

Utdrag ur protokoll vid sammanträde 2016-11-03

Närvarande: F.d. justitierådet Lennart Hamberg samt justitieråden Anita Saldén Enérus och Svante O. Johansson.

Åldersgräns för kosmetiska solarier

Enligt en lagrådsremiss den 27 oktober 2016 (Miljö- och energidepartementet) har regeringen beslutat inhämta Lagrådets yttrande över förslag till lag om ändring i strålskyddslagen (1988:220).

Förslaget har inför Lagrådet föredragits av departementssekreteraren Johan Pettersson.

Lagrådet lämnar förslaget utan erinran.

Miljö- och energidepartementet

Utdrag ur protokoll vid regeringssammanträde den 1 december 2016

Närvarande: statsminister Löfven, ordförande, och statsråden Wallström, Y Johansson, M Johansson, Baylan, Bucht, Hultqvist, Andersson, Hellmark Knutsson, Ygeman, Bolund, Damberg, Bah Kuhnke, Strandhäll, Fridolin, Wikström, Eriksson, Linde, Ekström

Föredragande: statsrådet Bah Kuhnke

Regeringen beslutar proposition Åldersgräns för kosmetiska solarier

Rättsdatablad

Författningsrubrik	Bestämmelser som inför, ändrar, upp- häver eller upprepar ett normgivnings- bemyndigande	Celexnummer för bakomliggande EU- regler
Förslag till lag om ändring i strålskydds- lagen (1988:220)	14 c § 31 b §	